

Γ. Π. Σαββίδης

Διονύσιος Φωτεινός
(1777-1821)*

Α. Κριτική σύνοψη βασικών στοιχείων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

(κύριες ελληνικές εργασίες και πηγές βιβλιογραφίας)

- Ν. Γ. Σβορώνος, «Ο Διονύσιος Φωτεινός και το ιστορικόν έργον αυτού», *Ελληνικά*, I (1937-1938), 132-178.
- Α. Ι. Βρανούσης (επιμ.), *Οι Πρόδρομοι*, Βασική Βιβλιοθήκη αρ. 11, 1955, 60-64.
- Α. Ι. Βρανούσης, «Βηλαρικά σημειώματα: Α' Το στιχούργημα "Κατά Γυναικών"», *Ο Ερανιστής*, Β' (1964), τχ. 7 & 8, 7-20 & 17-36.
- Κώστας Ν. Τριανταφύλλου, *Ιστορικόν Λεξικόν των Πατρών*, Πάτραι 21980.
- Γ. Π. Σαββίδης, «Αναλυτικά περιεχόμενα του "Νέου Ερωτοκρίτου" Διονυσίου Φωτεινού του εκ Παλαιών Πατρών», *Τόμος τιμητικός Κ. Ν. Τριανταφύλλου*, Πάτραι 1990 [= 1991].

ΒΙΟ-ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΗ: 1777 (όχι 1769, όπως είχε καθιερωθεί) στην Πάτρα. Αργότερα θα περιγράψει την γενέτειρά του ως εξής: «η χαριεστάτη παραθαλάσσιος πόλις των παλαιών Πατρών, παλαιοτάτη και περίφημος το πάλαι και νυν διά το μεγαλείον της, διά την θέσιν της, διά την ωραιότητα

* Σε πρόσφατη ηλεκτρονική ανασκαφή στο φαναριώτικο σακούλι του Γ. Π. Σαββίδη ήρθαν στο φως, μεταξύ άλλων, οι τρεις συναφείς εργασίες που παρουσιάζονται εδώ: η πρώτη, με τίτλο «ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΦΩΤΕΙΝΟΣ (1777-1821). Κριτική σύνοψη βασικών στοιχείων», ακολουθούμενη από τα «Τεχμήρια συνδέσμων του Δ.Φ. με την Αχαΐα» και, χωριστά, η έκδοση των τριών στιχουργημάτων του Φωτεινού από την *Ιστορία της πάλαι Δακίας - καρπός, προφανώς, της ενασχόλησης του Γ.Π.Σ. γύρω στο 1990 με τον Νέο Ερωτοκρίτο και της σύνταξης των «Αναλυτικών περιεχομένων» του. Στη Βιβλιογραφία ως προστεθεί ενημερωτικά: Δημήτριος Β. Οικονομίδης, «Διονυσίου Φωτεινού βίος και έργον», περ. *Μνημοσύνη*, 11 (1988-1990) 83-173. Ευχαριστώ τον φίλο ανασκαφέα Μανόλη Σαββίδη για την άδεια δημοσίευσης των ευρημάτων μας στον τόμο αυτό.*

ΝΑΤΑΛΙΑ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΑΚΗ

και [το] παντοτινόν αυτής αιθαλές, διά την πληθύν των υδάτων, διά τα αξιόλογα προϊόντα, και [τους] μεσημβρινούς καρπούς, και διά το μέγα εμπόριον, όπερ μεταξύ όλων των παραθαλασσίων της Ευρώπης και Πελοποννήσου ή Μωρέως τα νυν δι' αυτής γίνεται, ήτις κείται μεταξύ δύο ποταμών, θαλάσσης, πεδιάδος εκτεταμένης αιθαλούς, και βουνών...» (*Ιστορία της πάλαι Δακίας*, Α', 1818, 185-186, σημ. η').

Στον πρόλογο του *Νέου Ερωτοκρίτου* (1818), υπογράφεται: «Ελλάχιστος ομογενής Διονύσιος Φωτεινός ο εκ Παλαιών Πατρών της εν Πελοποννήσω Αχαΐας». Και στο Προοίμιον της σάτιρας «Τοαλέτο Γυναικών», κρυπτογραφεί το βαπτιστικό του, και δηλώνεται ως «ο Αχαΐτης και ο συγγράψας κοσμοπολίτης».

ΘΑΝΑΤΟΣ: Βουκουρέστι, 10 Οκτωβρίου 1821 (44 ετών – όχι 52, όπως γράφει ο ανεψιός του)· ίσως δηλητηριασμένος από την γυναίκα του.

ΠΑΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: Αθανάσιος Φωτεινός, από τα Νεζεροχώρια Αχαΐας. Γιατρός του Αβδούλ Χαμίτ Α', έμεινε στην Κωνσταντινούπολη έως τον θάνατο του σουλτάνου (1789). Ήταν και πρωτοφάλης δομέστικος, γνωστός και με τα παρωνύμια Ψαλτάκης, Πολιτάκης και Καρντάσης. Το 1789 ο Αθανάσιος επέστρεφεν οικογενειακώς στην Πελοπόννησο, όπου είχε σημαντική –προφανώς κτηματική– περιουσία, και έζησε τα επίλοιπα χρόνια του εκεί, με την γυναίκα του, Διαμάντα, και με τα παιδιά του, την Πασχαλίτσα και (διαλειπτικώς) τον Διονύσιο. Απέθανε πρόωρα, ίσως το 1797, από τραύμα σε κυνηγετική εκδρομή.

Η Πασχαλίτσα, μετά τον θάνατο του πατέρα της, παντρεύτηκε τον Πατρινό Ανδρέα Δημητρίου· δευτερότοκος γιος τους (ο οποίος το 1819 μετακλήθηκε στο Βουκουρέστι και υιοθετήθηκε από τον τότε ακόμη άγαμο Διονύσιο) ήταν ο Ηλίας [Δημητρίου-] Φωτεινός, συγγραφέας του *Οι Άθλοι της εν Βλαχία Ελληνικής Επαναστάσεως το 1821 έτος* (Λιψία, 1846), ιστοριογραφικό έργο βασισμένο, λέει, σε σημειώσεις του Διονυσίου.

ΚΥΡΙΟΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ: Ο Δ.Φ. εσπούδασε από μικρός στην Πόλη, πιθανότατα στην Μεγάλη Σχολή των Πατριαρχείων. Διδάχθηκε εκκλησιαστική μουσική από τον πατέρα του, και αργότερα από τον διάσημο Μοραΐτη μουσικοδιδάσκαλο Γιακουμάκη τον Πρωτοφάλη.

Όταν πέθανε ο Αθανάσιος, ο Διονύσιος ήταν 20 ετών και βρισκόταν, πιθανώς για διακοπές, στην Πάτρα. Αμέσως επέστρεψε στην Πόλη για να ολοκληρώσει τις σπουδές του.

Στην Βλαχία επήγε το 1799 (22 ετών), και άρχισε να παραδίδει μαθήματα μουσικής, στο Βουκουρέστι, ως προστατευόμενος και οικτόρφος του μεγάλου Μπάνου (= Πρωθυπουργού) Δημητράκη Γκίκα.

Το 1801 (24 ετών), αφιερώνει στον μεγάλο Βιστιάρη (= Θησαυροφύλακα) Κωνσταντίνο Φιλίππesco ανέκδοτο έργο του με εκκλησιαστικές ωδές.

Το 1802 (25 ετών), ακολούθησε τον προστάτη του, Δημ. Γκίκα, στην προσωρινή φυγή του από το Βουκουρέστι: «και προ και μετά, ήμουν πάντοτε αχώριστος μετ' αυτού εις όλας τας περιστάσεις».

Πιθανώς το 1803 και 1804, γράφει δύο στιχουργήματα στο ύφος του Δαπόντε: ένα για τον φοβερό σεισμό της Βλαχίας, και ένα για την μεγάλη πυρκαϊά του Βουκουρεστίου. Μαζί με ένα θρήνο για την εκτέλεση του Ηγεμόνα Γεωργίου Χαντζερή (1798), θα τα παρεμβάλλει κατόπι στον Β' τόμο της *Ιστορίας της πάλαι Δακίας* (1818).

Το 1807 (30 ετών), αρχίζει να γράφει την *Ιστορία*. Ήδη είχε συντάξει μια Γενική Επιτομή της Οθωμανικής Ιστορίας σε έξι τόμους, την οποίαν επεξεργάστηκε ξανά για έκδοση στα 1818, χωρίς όμως να την ολοκληρώσει.

Το 1808 (31 ετών), διορίζεται Επιστάτης του Βιστιάρη.

Τον Οκτώβριο 1812 (35 ετών), διορίζεται από τον Γκίκα Ισπράβνικος (= νομάρχης) του «θέματος» Γιαλομίτσα.

Τον Σεπτέμβριο 1817 (40 ετών), γράφει, και προδημοσιεύει στην Βιέννη, τον πρόλογο της *Ιστορίας της πάλαι Δακίας*.

Τον Μάρτιο 1818 (41 ετών), προάγεται από τον λόγιο μα εχθρικών του Ηγεμόνα Ιωάννη Καρατζά, με τον τιμητικό τίτλο του Σερδάρη: «εμένα δε που με επροσκάλεσεν αυτοθελήτως και με ετίμησε με το αξίωμα του Σερδάρη, δεν ήτο από καλήν του διάθεσιν, αλλ' ήτο πονηρία και αυτό, μήπως να γράψω κατ' αυτού εις την ιστορίαν». Τον Οκτώβριο, μετά την φυγή του Καρατζά, αφαιρεί από τα φρεσκοτυπωμένα σώματα του Β' τόμου της *Ιστορίας* δύο συμβατικά εγκωμιαστικές σελίδες για την ηγεμονία του, και σχεδιάζει να τον συγυρίσει σε χωριστόν τόμο (τον οποίο δεν επρόλαβε να ολοκληρώσει ή να τυπώσει).

Το 1818, εκδίδεται στην Βιέννη ο *Νέος Ερωτόκριτος*. Την ίδια πάντα χρονιά, ο Δ.Φ. επεξεργάζεται, για έκδοση σε τέσσερεις τόμους, την μετάφρασή του (από τα γαλλικά) του ισπανικού αλληγορικού μυθιστορήματος *El Criticon* (1651-7) του Baltasar Gracian, η οποία χάθηκε. Τότε επίσης γράφει «μιαν ζαρίφικην [= φίνια] κωμωδίαν», που επίσης λανθάνει.

Στις 3 Μαρτίου 1819 (42 ετών), παραλαμβάνει τυπωμένον και τον Γ' τόμο της *Ιστορίας*, και τον προσφέρει στον νέον Ηγεμόνα Αλέξανδρο Ν. Σούτσο.

[1819;] Μυείται στην Φιλική Εταιρεία.

Την 1^η Ιουνίου 1820 (43 ετών) «συνεζεύχθη εις γάμον κακοαναθρεμμένην και ασελγή κόρην ενός άρχοντος [...] και συνέζησε μετ' αυτής μικρόν διάστημα καιρού βίον πολλά δυστυχισμένον». Ίσως τότε γράφει την οξύτατη αντιφεμινιστική σάτιρα «Τοαλέτο Γυναικών», όπου –ενδεχομένως για λόγους παραπλανητικούς– δηλώνει:

Εγώ νέος καθαρός άδολος και γαλαντόμος
να στερούμαι γυναικός, ποίος εμποδίζει νόμος;

Στις 23 Μαρτίου 1821 (44 ετών), υπογράφει, με άλλους βογιάρους του Βουκουρεστίου, έγγραφο αλληλεγγύης και υποστήριξης του επαναστατικού κινήματος του Θεόδωρου Βλαδιμηρέσκου.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΜΕΘΟΔΟ

Συνέθεσα δε ακριβώς ταύτην την [...] Ιστορίαν, εκ πηγών διαφόρων ιστοριών, και αποδεδειγμένων αληθειών, [αρχαίων] Ελληνικών, Λατινικών, Βυζαντινών, Ουγγαρικών, Ρωσσικών, Σερβικών, και Βλαχομολδαυικών χρονικών σωζομένων.

[...] Ταύτα πάντα, ά μεν ερανισάμενος υπό πολλών συγγραφέων, ά δε εξακριβώσας περιέργως ιδίοις μοι ωσί και όμμασιν εις τας κατάκαιρόν τοπικάς υπηρεγίας μου, και εις την περίπου δεκαοκτώ ενιαυτών ήδη διατριβήν μου εν ταύτη τη επαρχία, περιέγραψα όση μοι δύναμις. (Ιστορία της πάλαι Δακίας, Α', 4 και 10)

Αλλά επειδή συνέβη να καθίσω πλησίον των μεγαλυτέρων βογιάρων και να χρηματίσω πολλάκις εις υπουργήματα του Κράτους [...] συνέβη να λάβω μίαν πληρεστέραν γνώσιν και να κάμω μίαν ακριβεστέραν περιγραφήν ως ουδείς μέχρις εμού. (Ιδιωτική επιστολή)

ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΕΟ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟ

Η παρούσα εποποιΐα με το να ευρίσκετο εις φράσιν παλαιάν της Γραικικής Κρητικής διαλέκτου, με Ιδιωτισμούς πολλά αηθείς και λέξεις βαρβαρικές σχεδόν δυσνοήτους, έκρινα εύλογον να παραφράσω ταύτην, εν καιρώ της αργίας μου προς περιδιάβασίν μου, κατά την νυν καθομιλουμένην ανθηράν και γλυκυτάτην φράσιν των του ημετέρου γένους παιδευμένων Γραικών.

Προς περισσοτέραν χάριν δε του συγγράμματος, και περιδιάβασιν τερπνοτέραν των αναγινωσκόντων, δεν εφύλαξα το αυτό είδος των στίχων απ' αρχής μέχρι τέλους, ως έθος της εποποιΐας, αλλά παραβλέψας τούτο, τη παρακινήσει των εν Βουκουρεστίω της Βλαχίας ελλογίμων και ευγενών φίλων μου, έκαμα ποικίλον το σύγγραμμα συνθέσας αυτό από διάφορα μέτρα στίχων προς τέρψιν των νέων αναγινωσκόντων· εφύλαξα μεν το νόημα της του παλαιού Ερωτοκρίτου μυθιστορίας, επήύξησα δε και παρεξέτεινα τούτο επί μάλλον και μάλλον με διάφορα έντονα και ανθηρά στιχουργήματα, και με τραγώδια κατά τα διάφορα συμβεβηκότα των περιστάσεων. (Νέος Ερωτόκριτος, Α', γ'-δ')

Αθήνα, Οκτώβριος 1991

Γ.Π.Σ.

Β. Τεκμήρια συνδέσμων του Δ.Φ. με την Αχαΐα

α. Από τον κατάλογο συνδρομητών της *Ιστορίας της πάλαι Δακίας*

Εν Πελοποννήσω

Ο θεοφιλέστατος Επίσκοπος Κερνίτζης και Καλαβρύτων κύριος Προκόπιος.

Οι ευγενέστατοι αυτάδελφοι Νοταράδες εκ Κορίνθου.

Ο ευγενέστατος κύριος Ασμάκης Ζαΐμη.

Ο ευγενέστατος κύριος Δημήτριος Ζαΐμη, ο εκ Καλαβρύτων.

Παλαιαί Πάτραι

Ο ευγενέστατος κύριος Αθανάσιος Ρούφου Κανακάρης.

Ο ευγενέστατος κύριος Ανδρέας Καλαμογδάρτη.

Ο ευγενέστατος κύριος Γεώργιος Καλαμογδάρτη.

Ο ευγενέστατος κύριος Νικόλαος Λόντου.

Ο ευγενέστατος κύριος Χριστόδουλος Λόντου.

Ο ευγενέστατος κύριος Πόλος Ασμάκη Πόλου.

Ο ευγενέστατος κύριος Γεώργιος Τζέρτος.

Ο ευγενέστατος Γεράσιμος Κόντε Μποζίκη.

Ο ευγενέστατος Γεράσιμος Μαντζαβίνος.

Ο ευγενέστατος Αποστόλης Μπερούκα.

Ο ευγενέστατος Ιωάννης Παππά Αγγελακόπουλος.

Ο τιμιώτατος Παύλος Παππά Διαμαντόπουλος.

Ο τιμιώτατος Ιωάννης Παππά Διαμαντόπουλος.

Ο τιμιώτατος Δημήτριος Ανάγνου.

Ο ευγενέστατος κύριος Ανδρέας Σωτηρίου Λόντου εκ Βοστίτζης.

Ο ευγενέστατος κύριος Σωτήριος Κουγιά.

Ο ευγενέστατος Χριστόδουλος Δελιγιαννόπουλος.

β. Περί Παλαιών Πατρών

«...η χαριεστάτη παραθαλάσσιος πόλις των παλαιών Πατρών, παλαιότητα και περίφημος το πάλαι και νυν διά το μεγαλείον της, διά την θέσιν της, διά την ωραιότητα και [το] παντοτινόν αυτής αιθαλής, διά την πληθύν των υδάτων, διά τα αξιόλογα προϊόντα, και [τους] μεσημβρινούς καρπούς, και διά το μέγα εμπόριον, όπερ μεταξύ όλων των παραθαλασσίων της Ευρώπης και Πελοποννήσου ή Μωρέως τα νυν δι' αυτής γίνετα, ήτις κείτα μεταξύ δύο ποταμών, θαλάσσης, πεδιάδος εκτεταμένης αιθαλούς, και βουνών...»

(*Ιστορία της πάλαι Δακίας*, Α', 185-186, σημ. η')

Γ. Στίχοι Διονυσίου Φωτεινού

[Θρήνος για τον Ηγεμόνα Γεώργιο Χαντζερή, 1798]

Βαβαί! τί κόσμος ούτος, ο πλάνος, ο σκληρός,
 ο δόλιος, ο ψεύστης, και ο ολισθηρός.
 Λύπης, χαράς, και πόνων είν' μείγμα απ' αρχής,
 χωρίς να το γνωρίζουν ποσώς οι ευτυχείς.
 Πού είναι ο Αυθέντης, οπού προ ημερών, 5
 εκάθητο στον θρόνον με ύφος σοβαρόν,
 μετά τοσαύτης δόξης, επάρσεως πολλής;
 Ιδού, στο αίμα κείται, και άνευ κεφαλής·
 ο χθες με καμπανίτσα, στολήν βασιλική,
 ολόγυμνος είν' ήδη, με έν λευκόν βρακί. 10
 Πού είν' αι παρατάξεις αι μεγαλοπρεπείς;
 πού αι δορυφορία; (Ω τύχης χαλεπής!)
 Τον προ μικρού με τούγια, και με μεχτερχανέ,
 εκτραγωδούσιν ήδη φωναί ελεειναί.
 Ω κόσμε! ω απάτη! ω πλάνη των θνητών! 15
 πώς φθείρετε τα πάντα, ώς εις κονίορτόν!
 Ως όναρ τα των ζώντων καλά, εν ακαρεί,
 δόξαι, τιμαί, και πλούτη, παρέρχοντ' αυθωρεί.
 Η ευποιΐα μόνον, και μόνη αρετή,
 εις την γηΐνην σφαίραν ποτέ δεν είν' φθαρτή. 20
 Δió καθείς ας έχη αείποτε παρόν,
 τον ηγεμόνα τούτον, υπόδειγμα λαμπρόν.
 Οστις εις δόξαν φθάσας τοσαύτην, εν ροπή
 με θάνατον ατίμως εχάθη απρεπή.
 Πλην είθε την ψυχήν του να σώση ο Θεός, 25
 και να τον αναπαύση, ως αγαθοποιός.

(Ιστορία της πάλαι Δακίας, Β', 398)

[Ο σεισμός της 14ης Οκτωβρίου 1802]

Ημέρα ήτον εορτή, αυτή μιάς αγίας,
 της νέας και θαυματουργού Παρασκευής οσίας,
 Εν ω εσεισθηκεν η γη στην εδικήν μας σφαίρα,
 πλην ο Θεός ηυδόκησε, και εσυνέβ' ημέρα.
 Αν νύκτα δε συνέβαινεν ένα τοιούτον δράμα, 5
 τίς να μη χάση ήθελε τον νουν του εν τω άμα;

- Ανθρώπων πόσων όλεθρος, βαβαί! ήτον να γίνη,
 ή άρα ποίος ζωντανός εδύνατο να μείνη;
 Τόση δε ήρχετο βοή, από παντού, αγρία,
 ώστε απενεκρώθησαν και τ' άγρια θηρία. 10
 Σεισμοί πολλάκις έγιναν, κατά καιρούς, κλονώδεις,
 σπανίως πλην συνέβησαν παρόμοιοι παλμώδεις.
 Η γη ανεμοχλεύετο, η γη εκυματείτο,
 η γη, το πλιο βαρύτερον στοιχείον, εκλονείτο. 15
 Και έπιπτον τα κτίρια, τα προ τοσοούτων χρόνων
 μεγάλα κι αξιοπρεπή, απ' τον σφοδρόν της κλόνον.
 Παντού δε εκατέσκασεν αυτή, και εξεχ[ύ]θη
 πολλά δυσώδης άσφαλτος, και τίς δεν εφοβήθη;
 Και θειαφώδη ύδατα, απ' τα εντόσθιά της,
 εξήμεσε, στενάζουσα, εκ βάθους της καρδιάς της. 20
 Σχεδόν ν' ανοίξη ήθελε, και να μας εκροφήση,
 με δυό λεπτών αναβρασμόν, να μας καταποντίση.
 Φρικώδης πόσον έγινε, δεν έχω ευπορίαν
 λόγων, να γράψω ως εικός, αλλ' ούτε ευρυθμίαν.
- Η Κόλτζα δε, το υψηλόν τεχνούργημα Βλαχίας, 25
 πολλούς σεισμούς υπέφερε, μετά πολλής ανδρείας·
 εις όλους αντιτάσσετο, τους αφηφούσε μάλλον,
 εις τούτον πλην υπέκλινεν, ως εις ουδένα άλλον.
 Και μετά χρόνους εκατόν, αφ' ότου και εκτίσθη,
 την κεφαλήν της έκλινεν, και εκατακρημνίσθη. 30
- Και εκκλησίαι έπεσον, διακοσίων χρόνων,
 προσέτι και καμπαναριά, υπέρ τριών αιώνων.
 Αφήνω τα παλάτια, τα νεωστί κτισμένα,
 εκ των οποίων αβλαβές δεν έμεινεν ουδ' ένα.
- Δεν ήτον δ' αποτελεσμα αυτό μόνον μετάλλων, 35
 αλλ' ην, θαρρώ, και αίτιον ανώτερον, μεγάλον.
 Διότι τα παρόμοια, οπόταν εις την φύσιν
 συμβαίνουν προς φθοράν αυτής, καλούνται παρά φύσιν.
 Τα δε στοιχεία εκ Θεού, αφ' ου παροραθώσι,
 αμέσως μόνα σπεύδουσι, το να αφανισθώσι. 40
 Αμέσως, λέγω, προς φθοράν, ορμώσιν αυτομάτως,
 κατανοούντα ο Θεός ότι είν' οργής γεμάτος.
 Διό, βεβαίως, ο Θεός, εις άκρον παρωξύνθη,
 η ανομία του λαού, ως είδεν ότ' ηυξήθη.
 Είδ' ο τα πάντα θεωρών του κόσμου την κακίαν, 45
 και πόσον παρεδόθησαν κοινώς εις αδικίαν·

είδεν ότι δεν έμεινεν αγάπη και φιλία,
 αλλ' αρπαγή, επιβουλαί, κ' υπόκρισις δολία.
 Εν γένει εσκληρώθηκε λαός ο εκλεκτός του,
 και άμα ηχρειώθηκεν, ο πλιο αγαπητός του· 50
 εξέκλινεν, ησέβησε, το θεϊόν ου φοβείται,
 τας εντολάς παρέβηκε, Θεόν αποποιείται.
 Τίς όμως δίδει προσοχήν, τοιαύτα να ακούση,
 αφ' ου είν' όλοι φυσικοί, και φυσιολογούσι;

Ο Ποιητής

Κοίταξε, θνητέ, στοχάσου, την τε γην και ουρανό, 55
 δεν αισθάνεσαι πως είναι ένας κτίστης, ένα ον;
 Πρόστρεξε στον Ποιητήν σου, με τας θείας προσευχάς,
 πρόβαλε μετά δακρύων τας Δαβιτικάς ευχάς.

Ευχή

Πλεως γενού, Θεέ μου, παύσον πλέον την οργήν,
 πέμφον στο εξής γαλήνην και ειρήνην εις την γην. 60
 Ο ποιών την Γαίαν τρέμειν, άμα και Ωκεανόν,
 πέμφον άγγελον ειρήνης εφ' ημάς εξ ουρανό.
 Φώτισον των αναισθήτων τας αισθήσεις μυστικώς,
 ίνα Σε ο σύμπας κόσμος ανυμνήση γενικώς.
 Δος κατάληψιν τω κόσμω, διά να ξεσκοτισθή, 65
 μή ποτ' από την οργήν σου παρευθύς απολεσθή.
 Πλέον δε μην επιβλέψης, μη τοιαύτην Σου οργήν,
 ίνα μη ποιήσης πάλιν τρέμουσαν αυτήν την γην.

(Ιστορία της πάλαι Δακίας, Β', 448)

[Η πυρκαϊά της 28ης Αυγούστου 1804]

Τόση γαλήνη δ' έτυχεν εν ταύτη τη ημέρα,
 ώστε ποσώς δεν σάλευσε και φύλλον απ' αέρα.
 Κατά την ώραν πλην αυτήν, η φλοξ ως διεδόθη,
 συμφώνως και ο άνεμος ευθύς εφανερώθη. 5
 Δεν ήτον όμως ή Βορράς, ή Νότος, ή Λεβάντες,
 αλλ' εκ συμφώνου ώρμησαν ως σύμμαχοι οι πάντες.
 Μετά τους ανωτέρω τρεις, [και] ο Σιρόκος χώθη,
 η Τραμουντάνα έφθασε, Μαϊστρος αρματώθη.
 Ο δε Πονέντες και Γαρμπής, ωσάν μικρά παιδάκια,
 πλησίον περιφέροντο, φυσούντες καρβουνάκια. 10

Εκ των ανέμων ουν η φλοξ υψώθη στον αιθέρα,
 κ' φαίνεται πως καίεται κι αυτή η ατμοσφαίρα.
 Ωμοιάζ' έτι κεραυνούς ο Δίας σφενδονίζει,
 και τους Τιτάνας δεύτερον, σκληρώς καταφλογίζει.
 Ως άλλη Αίτην έγινεν αυτό το Βουκουρέστι, 15
 και εν ριπή πάσα ψυχή ετρόμαξεν, εξέστη.

Στας φλόγας της πυρκαϊάς κι ο Ηγεμών προφθάνει,
 συν άπασι τοις άρχουσι, ποσώς καιρόν δεν χάνει·
 δακρυρροών υπόσχεται, επαπειλεί, φωνάζει,
 πλην τους ανέμους άπαντας, τίς τους καταδαμάζει; 20
 Διότι αν και έσβηνον τας φλόγας προς τον Νότον,
 εξήπτен άλλας ο Βορράς, με μάλλον μέγαν κρότον.
 Αι φλόγες, εξαπτόμεναι, στα ύψη απετούσαν,
 νερά δεν τας επρόφθανον, τουλούμπες δεν αρκούσαν.
 Αν δε και υπερίσχουν, να σβήσουν ένα κέρας, 25
 απ' άλλο ήρχετο βοή φλογός δυνατωτέρας.
 Οι άθλιοι οι άνθρωποι ωρμούσαν να σηκώσουν,
 τα κινήτά των κτήματα, και να τα διασώσουν.
 Πλην πού να τα εβγάλωσι, και από ποίον δρόμον,
 ενώ αι φλόγες ήρχοντο από παντού με τρόμον; 30
 Εις ό,τι μέρος έφευγον, φωτιές προσυπαντούσαν,
 ζαλίσθησαν, απέκαμαν, και εθρηνηλογούσαν.
 Ολ' οι ζαμπήται έτρεχον, τα σπίτια κρημνύσαν,
 να εμποδίσουν το κακόν, ουδέν πλην εκτελούσαν.

Ον δε το μοναστήριον αγίου Γεωργίου 35
 κατά το μέσον αγοράς της του Βουκουρεστίου,
 με τείχη υψηλότατα, υπερεκτεταμένα,
 και ως αυτό ευρύχωρον και μέγιστον κανένα,
 εις τούτο, λέγω, ώρμησαν, εν γένει, και δρομαίοι,
 τας πραγματείας σώρευσαν εκεί οι αγοραίοι. 40
 Από τον όχλον τον πολύν, πραγματειών το πλήθος,
 αν ρίπτετο, δεν έπιπτε, στην γην μικρός τις λίθος.
 Κ' εκ των αρχόντων έστειλαν εκεί περιουσίας,
 νομίζοντές το άσυλον και τόπον ασφαλείας.
 Αι φλόγες δ' αν και γύρωθεν στα τείχ' υπερυφούντο, 45
 τελείως δεν εδίσταζον, ποσώς δεν εφοβούντο.
 Κακή δε τύχη έτυχε, να είν' εκεί πλησίον
 στην πόρτα σπίτι έξωθεν, και άναψ' ως κηρίον.
 Εις δε την σκέπην του σπιτιού ευρέθη, παρ' ελπίδα,
 στο τείχος του μοναστηριού να είν' παραθυρίδα. 50

Εκ της οποίας άναψε μονής η έσω σκέπη,
και τότε ήτον θέαμα φρικτόν τινάς να βλέπη.

Ενώ ουν κατεγίνοντο ο Ηγεμών κ' οι άλλοι,
Σπαθάρης, Άγας, και λοιποί, αρχόντων οι μεγάλοι,
με αναρίθμητον λαόν, το πυρ να απαντήσουν, 55
και εδιεμερίσθησαν να το αναχαιτίσουν,
ιδού, προφθάνει είδησις, πως ήδη πυρπολείται
ο άγιος Γεώργιος, και βοηθείας δείται.
Διό αμέσως άπαντα τα μέρη παραιτώσι,
και όλοι εις τον άγιον Γεώργιον ορμώσι. 60
Παρακαιρόν πλην έφθασαν, ματαιίως προσπαθώσι,
καθότ' οι φλόγες έφθασαν παντού να εκτανθώσι.
Εκ των τεσσάρων η μονή μερών επυρπολείτο,
το πλήθος επωδύρετο, και κατεθορυβείτο.
Οι άθλιοι οι άνθρωποι, μην έχοντες τον τρόπον 65
να φέρωσι το πράγμα των εις άλλον τινά τόπον,
από απελπισίαν [των] εκ τούτου παραιτούντο,
θρηνολογούντες έφευγον, και εκαταπατούντο.
Η δε Μονή ως κάμινος εφάινετο φρικώδης,
στον ουρανόν εκτείνουσα τας φλόγας τερατώδεις. 70
Το πυρ δε κατηνάλωσε τα του μοναστηρίου,
διέφθειρε τα έσωθεν, και έξω του κτιρίου.
Απετεφρώθ' η αγορά, με τόσας πραγματείας,
οσπίτια, και χάνια, εκ της οργής της θείας.
Ενώ δε έκαιε το πυρ, οι άνεμοι φυσούσαν 75
συμφώνως ώρας δώδεκα, σχεδόν επικρατούσαν.
Και ως εσβέσθη εν τ' αυτώ το της φλογός καμίνι,
κ' οι άνεμοι ησύχασαν, και έγινε γαλήνη.

(Ιστορία της πάλαι Δακίας, Β', 462)